

Zajišťování poradenských služeb v ZŠ a MŠ Kpt. Otakara Jaroše, Louny

Školní neúspěšnost je vážným problémem, jehož řešení si vyžaduje náročnou práci s dítětem a často také s rodinou dítěte. Bývá důsledkem individuálních rozdílů v osobnosti žáků, v jejich výkonnosti, motivaci i jejich rodinné výchově. Neprospěch je často způsoben souborem příčin, které je třeba dobře rozpoznat. Při řešení školních neúspěchů je nutná úzká spolupráce pedagogických pracovníků, zákonných zástupců a žáka samotného. Často je nutná i konzultace s odborníky.

Legislativní opora pro předcházení školní neúspěšnosti a integraci žáků-cizinců:

- **Školský zákon č. 561/2004 Sb.** ve znění pozdějších úprav
- **Vyhláška č. 27/2016 Sb.** ve znění pozdějších úprav
- **Vyhláška č. 72/2005 Sb.** (O poskytování poradenských služeb ve školách), ve znění pozdějších úprav

Neúspěchem ve škole mohou být ohroženy:

- děti se speciálně vzdělávacími potřebami
- děti, které nastoupily do školy
- žáci, kteří přestoupili na 2. stupeň ZŠ
- žáci, kteří přešli z jiné ZŠ
- žáci, kteří jsou nemocní a mají dlouhodobou absenci
- žáci, u kterých nastala změna rodinné situace
- žáci, cizinci, kteří neovládají český jazyk jako rodný jazyk a nástroj výuky

Neúspěch ve škole se může projevit

- neprospěchem,
- porušováním školního řádu – nekázeň, hrubost, agrese,...
- záškoláctvím, útěky ze školy nebo z domova
- problematickým postavením v třídním kolektivu.
- neurotickými příznaky – bolesti hlavy, břicha, nechutenství, zvracení, tiky, školní fobie
- ztrátou motivace, pocit méněcennosti, fantazie, regrese

Situaci řeší:

- **vyučující předmětu** – informují zákonné zástupce a třídního učitele, navrhují opatření
- **třídní učitel** – vyhodnocuje prospěch žáků ve třídě, u neprospívajících zjišťuje příčinu neúspěchu. Vyhodnocuje příčinu zhoršení prospěchu a v případě potřeby je vypracován Plán pedagogické podpory,
- zajišťuje společné schůzky vyučujících a zákonných zástupců, pořizuje zápis ze schůzek

- **výchovný poradce** – účastní se jednání se zákonnými zástupci žáků a třídními učiteli, pokud selhala jednání podle odstavce 1. a 2.
- **metodik prevence** – zajišťuje preventivní aktivity ve spolupráci s vyučujícími, výchovnou poradkyní a žáky.
- **ředitel školy (zástupce ředitele školy)** – vede evidenci žáků ohrožených neprospěchem (ve čtvrtletí, pololetí), v případě nutnosti zajišťuje opatření.
- **Speciální pedagožka**-v součinnosti s výchovnou poradkyní a třídními učiteli
- (projekt Nová škola, o.p.s.)
- **Školní terapeutka**--v součinnosti s výchovnou poradkyní a třídními učiteli
- (projekt Nová škola, o.p.s.)
- **Sociální pracovnice**- -v součinnosti s výchovnou poradkyní a třídními učiteli
- (projekt Nová škola, o.p.s.)

Na pedagogické radě školy je vyhodnocována situace ve vzdělávání žáků ohrožených školním neúspěchem a všichni jsou s ní seznámeni.

Výchovná poradkyně pravidelně seznamuje pedagogický sbor s Doporučeními školského poradenského zařízení těch žáků, kteří potřebují realizovat podpůrná opatření ve výuce.

V případě zhoršení školního prospěchu jsou neprodleně informováni rodiče prostřednictvím třídních učitelů. Výchovný poradce a metodik prevence spolu s třídním učitelem a vyučujícím daného předmětu projedná na schůzce ve škole se zákonnými zástupci neprospívajícího žáka jeho studijní výsledky a navrhne možnosti řešení. V případě potřeby či zájmu je nabídnuto neprospívajícímu žákovi a jeho zákonným zástupcům zprostředkování spolupráce s odborníky z PPP, SPC a SVP.

Úspěšnost ve škole je podmíněna mnoha faktory. Úspěch žáka ve škole nezávisí jenom na jeho schopnostech, ale i na jeho sebehodnocení a míře sebedůvěry.

Problémy žáka ve vyučovací hodině

- nerozumí výkladu
- neumí pracovat s učebnicemi a jinými texty
- nestíhá zapisovat podle výkladu
- nedokáže určit, co je podstatné
- neumí se soustředit
- opakovaně je v práci vyrušován spolužáky

Problémy s domácí přípravou

K problémům s domácí přípravou vede nejčastěji:

- slabá vůle (nedokáže se přinutit k domácí přípravě)
- nedostatek návyků pro samostudium (neumí vybrat důležité, učí se z paměti bez pochopení látky, nezvládá větší celky, nemá vytvořený systém učení)
- neví, kdy se učit, aby učení bylo efektivní

- problémy komunikace s vyučujícím
- strach z vyučujícího
- obava sdělit, že něčemu nerozumí
- neznalost pravidel konzultací s vyučujícím problémového předmětu
- nejeví zájem o výuku, v hodině nepracuje, nechce pracovat a rozptyluje svoje spolužáky – odmítá nabízenou pomoc vyučujících
- Nedostatečné počítačové domácí vybavení, nebo audiovizuální.

Ostatní problémy negativně ovlivňující studium

- dlouhodobé zdravotní problémy
- změna bydliště, dojíždění
- problémy v rodině (rozchod rodičů, úmrtí jednoho z rodičů, špatná ekonomická situace rodiny,...)
- stres z neprospěchu
- útky před problémy
- problémy v sociálním prostředí vrstevníků

Formy práce s neúspěšnými žáky

Pro úspěšnost programu jsou podstatné především formy a metody práce využívané učitelem, ke kterým zejména patří:

- snažíme se problém zachytit co nejdříve a odhalit příčiny neúspěšnosti
- úzce spolupracujeme s PPP, SPC a rodiči
- pomáháme rodičům zajistit nejrozsáhlejší odborná vyšetření
- uplatňujeme individuální přístup k žákům, respektujeme jejich individuální tempo a posilujeme motivaci žáků
- nabízíme žákům individuální konzultace po vyučování nebo před vyučováním, možnost konzultací, možnost Doučování (Šablony)
- pro zjišťování úrovně vědomostí a dovedností žáků volíme takové formy a druhy zkoušení, které odpovídají schopnostem žáka a posilují pozitivní motivaci
- v hodnocení se zaměřujeme na pozitivní výkony žáka, a tím podporujeme jeho pozitivní motivaci k učení
- zadáváme pravidelné úkoly vycházející ze stanoveného obsahu učiva – zadání práce pro domácí přípravu učiva
- užíváme podpůrných aktivit – oznámení písemné práce, stanovení termínu zkoušení z konkrétního učiva, umožnění opakovaného opravného pokusu
- používání podpůrných pomůcek při samostatné práci – přehledy, tabulky, kalkulačky – dle charakteru předmětu, které pomohou žákovi lépe se orientovat v učivu
- jednostranně nezdůrazňujeme nedostatky a chyby žáka
- využíváme formativní hodnocení, zaměřujeme se na posun a pokrok v učivu a projev zájmu

Nástroje na koordinaci péče o žáky se SVP

- **Plán pedagogické podpory**
 - vzniká z iniciativy učitele jednotlivých předmětů, může mít omezenou platnost nebo může být využíván po delší časové období, musí být pravidelně vyhodnocován, má ho u sebe vyučující, který PLPP tvořil
- **Individuální vzdělávací plán**
 - podpůrné opatření tvoříme na základě doporučení ŠPZ, po podpisu informovaného souhlasu a podání žádosti zákonným zástupcem
- **Asistent pedagoga**
 - podpora je vždy daná doporučením ŠPZ
 - **Strategická opatření ke sladění práce učitele a asistenta ve třídě**

Klíčem k úspěchu je jasné rozdělení kompetencí a integrace asistenta do celkového chodu třídy.

V rámci nepřímé činnosti musí být prostor pro pravidelné konzultace učitele a asistenta. Výuka je plánována společně, s důrazem na to, jaké úkoly bude asistent s dětmi plnit.

- **Doporučení ze ŠPZ a SPC**
 - vyučující jsou seznámeni s doporučením pro daného žáka

Nástup žáka do školy

V letošním roce nastupuje do prvních ročníků heterogenní skupina dětí s výrazně odlišnou úrovní školní zralosti, což vyžaduje okamžitou modifikaci pedagogických přístupů na začátku školní docházky. Není to o tom, že dítě má být připravené na školu, ale „škola připravená na dítě“.

Zvyšuje se riziko počátečního selhávání nezralých žáků, pokud by se včas nenastavila podpůrná opatření 1. stupně (PO1) a individuální diferenciací výuky.

V souladu s legislativou je v každé běžné třídě 1. ročníku s počtem **15 a více žáků** zřízena pozice asistenta pedagoga (v rozsahu 20 hodin přímé a 2 hodiny nepřímé pedagogické činnosti týdně).

oblast prevence

- Tento asistent není vázán na doporučení poradny pro konkrétního žáka, ale působí jako **podpora celé třídy** (tzv. institucionální asistent). Pomáhá učiteli s adaptací dětí, rozvojem samostatnosti, školních návyků a včasným zachycením dětí ohrožených neúspěchem.
- Pro dítě je potřebná co nejdelší dobrá motivace – zažívání příjemných věcí a úspěchu
- hodnocení žáků vzhledem k jejich osobnímu pokroku, nesrovnávat s nastavenou laťkou, každé dítě je na školu jinak připraveno
- pokud dítě začne selhávat, je třeba co nejdříve zjistit, proč selhává a podpořit ho
- Spolupráce s MŠ – již několik let na škole probíhají setkání budoucích prvňáků - adaptace na školní prostředí, docvičení potřebných dovedností
- komunikace s rodiči – rodičům je nutné vše vysvětlit, komunikovat s nimi
- Každoročně jsou zákonní zástupci budoucích prvňáčků informováni o možnostech pomoci v době zápisu, dále pak na červnovém prvním setkání před nástupem do školy a následně na přednáškách pro zákonné zástupce prvňáčků na konci září, téma -Úskalí 1. třídy- za přítomnosti výchovné poradkyně, zástupců PPP Louny a Dr. Mirovské .

- **oblast intervence**
- pokud dítě začne selhávat, je nutné upravit vyučovací metody
- všechny postupy je vhodné vysvětlit rodičům, aby mohli podobně přistupovat k dětem doma při přípravě na vyučování – zacílení na konkrétní problém
- pokud ale dítě výrazně selhává – nutná přesná diagnostika příčin problému – konzultace s psychologem (doporučení), vyšetření v PPP Ln, SPC, SVP_Slaný, Most

Přestup žáka na druhý stupeň

- dopřát čas na adaptaci
- komunikace mezi učiteli - 1. a 2. stupeň – předávání zkušeností, jak žáci pracovali, jaká byla pravidla hodnocení, jak se řešily různé problémové situace
- adaptační bloky – vždy na začátku září, učitel své žáky lépe pozná, společně zažijí něco příjemného, což podpoří vzájemnou důvěru
- Využití projektů dr. Mirovské především pro 6. ročníky, je-li potřeba i pro další ročníky

Změna školy

- změna školy znamená změnu školního vzdělávacího programu – soulad musí zajistit vyučující
- neznamena to, že je povinností učitelů žáka vše doučit (za změnu školy je odpovědný rodič), ale je vhodné žákovi vytvořit podpůrnou síť – komunikace učitel – rodič – žák – informovanost, jak žák zvládá adaptaci atd.

Nemoc, zvýšená omluvená absence

- při dlouhodobé nemoci je třeba s rodinou žáka úzce spolupracovat, zajistit doplňování učiva, ulehčit návrat žáka po nemoci do školy - plán doplnění učiva a přezkoušení
- sledovat absenci žáka – zda krátkodobé absence z důvodu návštěvy lékaře, nevolností, rodinných důvodů, nejsou pravidelné v době, kdy se píše prověrka, kdy má být žák zkoušen, zda se nejedná o konkrétní dny v týdnu
- Hybridní výuka.

Změna situace v rodině

- můžeme pomoci, pokud dobře známe situaci, pokud je dobré klima a vzájemná důvěra
- sledujeme nejen velmi slabé žáky, ale také ty, kteří se výrazně zhoršili, začali být vůči plnění školních povinností apatičtí, zhoršilo se chování – nutné vždy řešit – osobní schůzka
- rodiči v případě potřeby doporučit odbornou pomoc

Špatná sociální situace

- podat žákovi pomoc a podporu
- ohlídat, aby se dítě nestalo terčem posměchu
- řešit problém s rodiči
- v případě přetrvávajících problémů kontaktovat OSPOD
- nabídka spolupráce s neziskovými organizacemi

Závadové chování, záškoláctví

- porušení školního řádu nepřehlížet
- pokud nepomůže prevence, závadové chování řešit v souladu se školním řádem
- důsledné řešení zvýšené omluvené absence

Mgr. Dana Kudousková – výchovná poradkyně